

יציאה מעבודת ה'אני' לעבודת ה'

למדנו במאמרים הקודמים כמה יסודות גדולים. ובעז"ה נחזור עליהם בראשי פרקים עם קצת יותר עומק.

יסוד העבודה – הכרת הטוב

אמרנו בשם חובות הלבבות (שער עבודת האלקים, פתיחה), שיסוד עבודת ה' וכל המצוות הוא הכרת הטוב. והיינו משום שהקב"ה עשה ועושה לנו כל כך הרבה טובות כאומה בכלל, ולכל אחד ואחד מישראל בפרט, וצריך שתהא לנו הרגשה חזקה של הכרת הטוב. והנה אדם שמקבל הטבה ממישהו, יש לו הרגשה שמחוייב להחזיר על כל פנים משהו כנגד ההטבה שקיבל. ומאחר שיש הרגשה פנימית זו בתוכנו, שאנחנו צריכים להביע את הכרת הטוב שיש לנו לבורא עולם, הקב"ה בחסדו נתן לנו את האפשרות להרגיש שכביכול יש בנו את היכולת להחזיר לו טובה כנגד אותה ההטבה שהטיב עמנו, וזאת בכך שנעבוד אותו.

נתינה לגבוה

ושאלנו איך יתכן כדבר הזה, שעבודת ה' תהיה כביכול כנגד ההטבה, איך תועיל עבודתנו להחזיר לו להשי"ת מה שאנו מחוייבים לו, הרי הקב"ה אינו צריך לכלום, ואין אנחנו מטיבים לו כשאנחנו מקיימים את המצוות, כדכתיב (איוב לה, ז) אִם צִדְקָתָּ מִה תִּתֵּן לוֹ אוֹ מִה מִיֶּדְךָ יִקַּח. וכתיב (דברים לב, ד) הַצּוֹר תָּמִים פִּגְעֻלוֹ וּגְוִי, והיינו שהוא כמו צור תמים - שלם מצד עצמו, שאי אפשר ליתן לו כלום, ואי אפשר להוסיף עליו כלום. ואין תועלת בקיום המצוות אלא בשבילנו, לטוב לנו ולחיותנו כהיום הזה.

וביארנו, שאף על פי שאין אנו מטיבים לו כביכול במעשינו, אמנם יש יחס בינינו, שה' הוא המלך ואנחנו עמו. וכל כבודה ויופיה של המלכות תלויים בעבדיו. שאם העבדים מוסרים עצמם לגמרי לעבודת המלך, ומבינים שכל מה שיש להם בא מיד המלך, אז נתגדל כבוד המלכות. וכן הוא אצלנו, שאם אנו עובדי ה' כראוי, אנו מפרסמים בזה שם ה' בעולם, ומקדשים שם שמים. ובדבר זה, כביכול, הקב"ה תלוי בנו, וזוהי האפשרות שלנו להחזיר לו. והיינו שעל ידי שאנו מקיימים את התורה והמצוות, זהו רצונו וכבודו, ולכן במה שאנחנו מקיימים את רצונו, בזה מתפרסם ומתגדל שמו בעולם. זהו המושג של "עבד ה'".

עבד - כל רצונו לרבו

וביארנו בעומק יותר, שהעבד לית מגרמיה כלום, דכל מה שקנה עבד קנה רבו. עבד, אין לו רצונות משל עצמו. כל רצונותיו של העבד הם להוציא לפועל את רצון רבו, וכל דבר שיש לו אינו משל עצמו, אלא רק בכדי לעבוד את אדונו. כך על כל אדם מישראל להבין, שכל מציאותו וקיומו אינם אלא למטרה אחת - עבודת ה'! וכל מה שקיבל ממנו ית' - יכולתיו, כשרונותיו וממונו, אינם אלא כלים שבהם תתקיים עבודת ה'. אדם שיש לו הכרה זו, ומנהיג את חייו על פיה, כביכול הוא מחזיר את הטובה אל הקב"ה.

עוד ביארנו, שההיפך הגמור של עבד ה' הוא בעל תאוה, שכל מעשיו אינם אלא לגרמיה - לעצמו, הכל הוא רק בשביל עצמו. ולפי תפישתו, הכבוד, הממון וכל אשר לו, הכל נועד עבורו.

ההנאה הרוחנית - ההנאה הגדולה ביותר

ואמרנו, כי בהתבוננות שטחית, עלולים אנו לטעות ולחשוב כי בעל התאוה חי חיים טובים, שהרי לוקח כל עניני העולם הזה לעצמו, ונהנה ממלוי תאוותיו, אלא שהוא בעל עבירה. ולפי שאנחנו חיים בתפישה זו, הרגשתנו היא, שאנו צריכים לוותר על כל הדברים הנראים כל כך טובים ומתוקים, ולהקריב את רצונותינו ותאוותינו על מזבח עבודת ה'. אבל באמת זו טעות גמורה. אין אנחנו מקריבים כלום מעצמנו. כל ההנאות שאפשר לקבל מכל תאוות עולם הזה, אין להם שום דמיון כלל להנאתו של עבד ה'. ואין כוונתנו לומר רק באופן כללי, שעבד ה' מרגיש מאושר ושבע בחייו, אלא אף בפרטות של כל מעשה ומעשה. למשל, בעל תאוה האוכל למלא תאוותו, אין הנאתו קרובה להנאת הצדיק האוכל לשם שמים.

ויש להוכיח זאת בבהירות, שבאמת כולנו יודעים שהנאה גשמית אינה חשובה כמו הנאה רוחנית, גם מתוך עניני העולם הזה גופא. הנה אנו רואים, שאנשים מוותרים על חייהם, ממונם ואפילו על תאוות העריות, הכל בכדי לקבל כבוד. ומה טעם הדבר, הרי הכבוד אין בו ממש, ובודאי הטעם לזה הוא משום דהנאת הכבוד היא הנאה רוחנית, ועולה על כל התאוות הגשמיות, כמו אכילה ממון ועריות.

וכשאדם אוכל כמו בעל תאוה, וכל הנאתו אינה אלא הנאה גשמית, אף על פי שיש בזה קצת הנאה, אבל אין הנאתו דומה כלל למי שאוכל לשם שמים, שאז האוכל

מתקשר בו קשר נפשי ורוחני, כמבואר בדברי האריז"ל¹. ובקצת אוכל שהאדם אוכל, מתחזק בו הצד הרוחני, והאדם מרגיש הנאה רוחנית, ומקשר אותה להנאה הגשמית, וזוהי הרגשת ההנאה היותר גדולה שנמצא בעולם, הרבה יותר מכל הנאה אחרת.

וביארנו שהדבר כן בכל דבר. וכגון בהנאה של עריות, אדם שמתקשר עם אשתו על פי התורה, יש לו בהנאה זו קשר נפשי וקשר רוחני, וכדאיתא בגמרא (סוטה יז, א) איש ואשה, זכו שכינה שרויה ביניהם. והנאה זו היא גדולה הרבה מכל הנאה של עריות, שתמיד אין בה אלא קשר גופני ולא רוחני ונפשי, ואין בה השראת השכינה.

חיי תורה – חיי שמחה

נמצאנו למדים, דההנאה הכי גדולה של מכל ההנאות שיש בעולם הזה, אינה מצויה אצל האדם העשיר שיש לו כל מה שנראה לנו כהנאות עולם הזה, אלא דוקא אצל הבן תורה היושב בבית המדרש ולומד, וחי חיים פשוטים - דר בבית פשוט, אוכל מאכלים פשוטים - דוקא הוא חי את הנאת העולם הזה היותר גדולה.

התיה לי הזכות להיות קרוב לשני גדולי עולם, התלמידים הכי גדולים של ר' אהרן קוטלר זצ"ל ור' שלמה היימאן זצ"ל. הייתי בביתם פעמים רבות, וראיתי אותם בהרבה הזדמנויות, והם היו האנשים הכי מאושרים בעולם, והיתה להם שמחת חיים אמיתית. והדבר ברור ופשוט, שהשמחה שחיו בה, היא שמחה יותר גדולה מכל אנשים אחרים שבעולם.

וזה היסוד שאנו צריכים ללמוד, שאף שכלפי חוץ אין נראה כן, אבל באמת זו השמחה הכי גדולה והחיים היותר מאושרים, לחיות חיים רוחניים. ובאמת מי שמתבונן יוכל להשכיל, שאין בחיים אלו שום מסירות נפש, אלא אדרבה מי שחי כך, זוכה לחיות בעולם הזה חיים שיש בהם את ההנאה הגדולה ביותר.

עבודה ליאור – עבודה לתאוה

עוד הוספנו לבאר הענין דהמצריים עבדו ליאור. והענין, כי היאור מרמז לתאוה, שהרי כל פרנסתם ושפע העולם הזה, בא להם ממנו, שעל ידי שעלה על גדותיו, נתפרנסו ממנו. וכתב מהר"ח² דמקור התאוה הוא מיסוד המים. ועומק הדברים,

יג. ראה ספר הליקוטים (בראשית א, א) וז"ל, צריך האדם לכוין בעת אכילתו שהוא מברר כל ניצוצות הקדושה אשר בתוכו, וזה שאמר הכתוב (דברים ח) כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם. ופירושו, כי מה

שמצרים לא זו בלבד שהיו בעלי תאווה, אלא שהם עבדו לכח התאווה. דהיינו שיעבדו את כל כוחותיהם ומאודם לתאווה. ובמעשיהם הראו כאילו אין אלהים ח"ו, שהרי אם יש אלהים, הרי מחוייבים לעבוד אותו. אבל המצריים היו ממש ההיפך של עבדי ה', כי כל האלהים שלהם הוא 'אני', כי אין דבר שמונע ממני למלא את כל תאוותי ורצוני.

ומשום כך היה פרעה מסוגל לשחוט בכל יום שלש מאות תינוקות ולרחוץ בדמם. וזה השיא של בעל תאווה, שיהיה מה שיהיה, הוא צריך למלא את תאוותיו, ומוכן לעשות כל דבר שבעולם כדי להשיג רצונו. ואף אם לצורך תאוותו זקוק הוא לשחוט תינוקות רבים כל כך, שהוא מעשה רע עד מאד, אין בכך כלום, כיון שתכלית הכל היא ההנאה שלו. וזה היה פרעה שהיה מלך מצרים - מלך התאווה, ואמונתו היתה 'לי יאורי ואני עשיתיני' (יחזקאל כט, ג), 'אני' הוא ה'אלהים', ואינו עובד אלא את עצמו.

והנה במכת דם כתיב (שמות ז, יז) כֹּה אָמַר ה' בְּזֹאת תִּדְעֶה כִּי אֲנִי ה'. וביאר האור החיים הקדוש, הטעם שרק במכה זו נאמר בזאת תדע כי אני ה':

טעם שציין לו ידיעת ה' באמצעות מכה זו, על דרך אומרם ז"ל (שמות רבה פרק ט) כי נילוס היה למצרים לאלוה, אשר על כן רשם ה' בהכאת היאור לדם ואמר בזאת תדע כי אני ה' כשאעשה משפט כתוב באלהיכם.

הרי כיון שהיאור היה אלהיהם של המצרים, על ידי שהקב"ה הכה אותו נתברר כי ה' הוא האלהים. ולפי מה שנתבאר עומק הענין הוא, כי על ידי הכאת היאור, הראה הקב"ה ביטול כח התאווה. שכן היאור מורה על עשיית התאווה לאלהות. ובמה שהפך הקב"ה את היאור לדם, נתגלה שאין לתאווה כח בפני עצמה, אלא כל כוחה הוא מהקב"ה. ועל ידי זה נלמד שאנחנו צריכים להיות עבדי ה' ולא בעלי תאווה.

גילוי היחוד מתוך הסתר פנים

ונוסיף עוד נקודה. כבר הזכרנו, שהגילוי של יחוד ה' צריך לבוא בדוקא מתוך הסתר פנים. והיינו שצריך שתחילה ישלוט כח התאווה בעולם, שהיא מסתרת את גילוי כבוד שמים, ולאחר מכן יבואו המכות המגלות שיש בורא ומשגיח לעולם. והגילוי של יחוד ה' הוא הגילוי שאין כח אחר בעולם וביטול הכח הרע. והיינו להראות שבאמת התאווה אינה כלום, ואינה אלא דמיון. עוד הזכרנו שהגילוי כבוד שמים צריך לבא על ידי ישראל, ולכך גם מציאותם של ישראל, היתה צריכה להיות תחילה במצב של הסתר, ורק לאחר מכן להתגלות בעת יציאת מצרים.

ועתה נבאר עומק הענין על פי דרכנו. הנה במשך ימי גלות מצרים, תקופת ההסתר פנים, היו גם ישראל מושפעים מהתאוה ששלטה בעולם. אלא שזה היה רק מבחינה חיצונית, אמנם במציאותם הפנימית לחמו נגד התאוה, ולא נמשכו אחר הגוים. ור' צדוק הכהן מביא מחז"ל^{טו}, שאף אמנם שבני ישראל במצרים היו גדורים בעריות, לא היה זה אלא ביחס לזנות עם המצריים, אבל בינם לבין עצמם גם בני ישראל היו פרוצים בענין זה ונמשכו אחר התאוות. והוכיח זה ממה שכתוב "זכרנו את הדגה אשר אכלנו במצרים חינם", ופירשו חז"ל "חינם מן המצוות". ומכל מקום בפנימיותם היו טהורים, אלא שהיו מושפעים מבחוץ, מן המקום שגרו בו, ועל זה נאמר שהגיעו למ"ט שערי טומאה.

וכן אנחנו, בדור שלנו, חיים במ"ט שערי טומאה מבחוץ, אבל עדיין הפנימיות יכולה להיות טהורה. וזה הפירוש הפנימי של 'גלות', דהיינו, שהיהודי האמיתי סגור וטמון בפנימיות ואינו ניכר. והפירוש של 'גאולה' הוא, שטהרה זו שהיא עתה בכח ובפנימיות, תתגלה לחוץ ותצא מן הכח אל הפועל.

נגוף למצרים – רפוא לישראל

והנה איתא בזוהר (בא לו, א):

תנא רבי חזקיה כתיב (יחזקאל יט, כב) ונגף יי' את מצרים נגוף ורפא, נגוף למצרים ורפא לישראל וכו', ותנא, באותה שעה שנגפו מצראי באותה שעה נתרפאו ישראל.

שהוא בחינת 'אדם' שהוא הרוחניות שבו, אינו מתפרנס מן העשב והלחם והבשר, כי אם מן הקדושה שבתוכו, וזהו מוצא פי ה', עכ"ל.

יד. ראה שערי קדושה (חלק א שער ב) וז"ל, יסוד המים, ממנו תאות התענוגים, כי כן המים מצמיחין כל מיני תענוג, עכ"ל.

טו. ראה פרי צדיק (פרשת שמות) וז"ל, ושורש קליפת מצרים היה התאוה שנקראת ערות הארץ שהיו שטופי זימה, ואף שישראל היו גדורים מהעריות, זה היה רק שלא נטמעו בין המצריים ובזכות זה נגאלו כמו שאמרו במדרש רבה (שיר השירים רבה ד, כה), אבל מכל מקום כתיב חנם ואיתא למאן דאמר עריות. וכתיב בוכה למשפחותיו על עסקי משפחותיו, עכ"ל. וראה גם בתקנת השבין (עמוד קצז) וז"ל, שנסקעו בטומאת מצרים שעיקרה בתאוות והם שטופי זימה, ובני ישראל הגם שגדרו עצמן בעריות, בקברות התאוה שנתאוו לבשר נאמר (במדבר יא, ה) זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים, עכ"ל.

כלומר, שהמכות עצמן שהיו מכות למצרים, אינהו גופייהו היו הרפואה בשביל ישראל^{טז}. ופירוש הדבר, דכשכלל ישראל ראו שכל העולם של המצריים הוא שקר, וראו איך שהמצריים נענשים על התאוה, מזה גופא באה להם הכרה ברורה בביטול הרע של מצרים, ומתוך כך עשו תשובה ושבו מכל תאוותיהם. וזו היתה הרפואה של כלל ישראל. ועל ידי תשובה זו נתגלתה גדלות ישראל - הקדושה הפנימית שבלב כל ישראל. נמצא שהפנימיות של ישראל, דהיינו שהם באמת עבדי ה', יצאה אל הפועל על ידי המכות. וזהו גילוי יחוד ה', שלמדו מעונשי מצרים לההביל את כל התאוות, ונתבטלו בעיניהם, ונתגלה להם כי המציאות האמיתית היא רק ה' יתברך לבדו.

והיה שינוי עצום אצל ישראל בשעת המכות. וכמו שכתב ר' צדוק הכהן [על פי קבלה] בספרו פרי צדיק (פרשת וארא)^{יז}:

והיינו דמכות מצרים היו עשר ובכל מקום מספר עשר מורה על עשר ספירות. ובכל מכה יצאו ישראל ממדה אחת מעשר קליפות שהם בזה לעומת זה ונכנסו למדה אחת בקדושה, וזהו נגוף למצרים ורפוא לישראל על דרך שנדרש בזהר הקדוש.

כלומר, כידוע יש עשר קומות של קדושה וכנגדן עשר קומות של טומאה. וכל מכה ממכות מצרים, סתרה קומה אחת של טומאה אצל המצריים, ולעומתה נבנתה קומה אחת של קדושה אצל כלל ישראל. והיינו כנ"ל, משום שישראל עשו תשובה וגדלו בשעה שהמצריים היו נענשים. והיינו שכל מה שהיה בפנימיותם בכח יצא לחיצוניות בפועל, וזהו השלב הראשון של הגאולה. כי עיקר הגאולה אינו רק גאולה גשמית אלא גאולה רוחנית.

יצאת מצרים רוחנית

ולפי זה, כשאנו אומרים בהגדה "חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים", אין הפירוש לראות עצמו כאילו יצא בבחינה גשמית משעבוד מצרים. אלא הכוונה שכל יהודי חייב להרגיש שהוא עצמו יצא מעולם הטומאה לעולם הקדושה.

טז. אף שהזוהר כתב כן לענין רפואת ישראל מן המילה שמלו קודם קרבן פסח, מכל מקום כבר נתבאר באגרת הקדש לרבי שמשון מאוסטרופליא [שנהגו לקרוא בערב פסח], שסוד הדבר שמהמכה עצמה שהוכו המצרים, באה רפואה לישראל.
יז. וכע"ז פעמים רבות בספרו זה ובעוד ספרים.

וכמו שנתבאר, שאנחנו צריכים לגדול ממכות מצרים, ולגדול מיציאת מצרים. ולצורך זה מוטל עלינו תחילה להתבונן כמה אנחנו מושפעים מהגויים, ולא רק שאנחנו נמצאים בגלות, אלא כמה גלות יש בנו, דהיינו מה שחדר לתוכנו מדרך המחשבה שלהם, שהוא כל כולו כפירה ותאוה.

יסוד האמונה – הכרת הטוב

והנה במשך כל הדורות אומות העולם היו עובדי עבודה זרה. אבל בתקופה האחרונה התרבו האנשים שאין להם דת כלל, דהיינו שאינם משועבדים כלל לשום דבר. אבל באמת, זוהי בחינת העבודה זרה של מצרים, שהעובדה אינו מחשיב לתכלית שום ענין רק את עצמו, וכל עבודתו אינה אלא למלאות תאוותיו ורצונותיו. וזה ההיפך הגמור מעבודת ה', שענינה להיות משועבד ולהיות מכיר טובה למי שגמל לו טוב. וכמבואר בחיי אדם בהלכות כבוד אב ואם (כלל סז סעיף א-ב) גבי מצות כיבוד אב ואם:

ואמרו ז"ל, דכל מצוות הבן על האב ואם, הוא פרעון חוב שהבן חייב לפרוע לאביו ולאמו הטובות שגמלוהו. ומי שאינו מכבדם, נקרא רשע, דכתיב (תהלים לז, כא) לזה רשע ולא ישלם. וכו' יסכר פי דוברי שקר האומרים שאינם צריכים להחזיק טובה לאב ואם כי להנאת עצמם היו מכוונים וממילא נולד וכו' לדבריהם גם אינם צריכים לכבד ולירא מהמקום ברוך הוא, כיון שאנחנו מעשי ידיו של הקדוש ברוך הוא, מהראוי להיטיב ולחמול על מעשי ידיו. ואין ספק, שהאומרים כן שהם כופרים בלבם.

והיינו, שיסוד כל עבודת ה' הוא החיוב של הכרת הטוב, וכיון שהקב"ה הוא עשאו ומטיב לנו בתמידות, מחוייבים אנו לעבדו ולכוין כל מעשינו אליו ית'. ומי שאינו מחשיב שום דבר בעולם, אלא את עצמו ותאוותיו, מבעט ביסוד זה של הכרת הטוב, וזהו יסוד הכפירה.

ואנחנו חיים בעולם של כפירה ועריות, תכלית הטומאה והתאוות בפרהסיא, אין יראת אלקים במקום הזה. וכשחוזרים מהעיר לא די לטבול במקוה, אלא צריך לעשות תשובה.

וכל זה משפיע עלינו. דאילו היינו מרגישים שהחיים האמיתיים הם לימוד התורה, לא היה שייך אצלנו מציאות שנעזוב את הגמרא, שהיא ההנאה הגדולה בעולם. אלא

שאנחנו מושפעים מעולם השקר. ופעם היו אנשים מוסרים נפשם שבניהם יהיו תלמידי חכמים, והיום אנשים חושבים שיותר כדאי שבניהם יהיו עשירים¹¹. וזה כפירה ושקר גמור, הבאה מכח השפעת עולם השקר בו אנו חיים.

ודבר זה אנחנו צריכים ללמוד מהמכות, להתבונן בכל מכה ומכה כיצד עקרה חלק מהשקר הזה. ואם נזכה לעמוד על כך - כיצד בכל מכה נעקר שלב מן השקר, אזי נלמד שהעיקר הוא רק להיות עבד ה', ונחזיק בעבודתנו ביתר שאת. וזה מה שכתב המשגיח ר' ירוחם, שאדם שלא פיתח בנפשו את הבחינה של "עבד ה'" על ידי סיפור יציאת מצרים, חסרה לו עיקר העבודה של מצוה זו. ועל זה נאמר 'חייב אדם לראות את עצמו', דהיינו שהאדם צריך להרגיש שיציאת מצרים נוגעת אל "עצמו" - שהאדם עצמו צריך להשתנות.

פסח - זמן הארת יציאת מצרים הרוחנית

כתב הרמח"ל (דרך ה' חלק ד פרק ז) לבאר ענין המועדים בכללות:

ושורש כולם הוא סדר שסידרה החכמה העליונה, שכל תיקון שנתקן ואור גדול שהאיר בזמן מהזמנים, בשוב תקופת הזמן ההוא, יאיר עלינו אור מעין האור הראשון, ותחודש תולדת התיקון ההוא במי שקבלו.

כלומר, דכל חג אינו בא לזכרון בעלמא, אלא שאנחנו חיים עוד פעם את ההשפעה שהיתה אז. וכיון שאנחנו מקבלים אותה השפעה, יכול הדבר לשנות את חיינו, כמו שקרה בפעם הראשונה שאירע אותו המאורע. ואם כן, כמו שבמצרים זכו ישראל להתגדל מעשרת המכות ומיציאת מצרים, כך גם אנו בעת מועד הפסח, יש לנו היכולת להתגדל באמונה וביטול הרע.

ועיקר הדבר שמוטל עלינו להכיר הוא, שחיים רוחניים ובכללם לימוד בישיבה ובכולל, אין בהם משום מסירות נפש כלל, ואדרבה, היא ההנאה היותר גדולה שיש בעולם. והעשירים הכי גדולים, כשאינם בני תורה, אינם מאושרים. ורק בן תורה חיו

יח. ראה הקדמת החיי אדם וז"ל, הנה בדור שלי כשהייתי קטן, שלא עלה מעולם על דעת האב והאם לדאוג במה יתפרנס הבן, רק כל מגמתם היה שיזכה הבן לתורה. ומעולם לא על דעת מי שחננו ה' שיכול ללמוד, שיפרוק ממנו עול התורה ולהיות שנה ופירש, זה לא עלה על דעת האבות ולא על דעת הבנים, עכ"ל.

בעולם הזה מאושרים באמת. והכרה זו אנחנו יכולים לקנות בליל הסדר, שנרגיש זה באמת, וזו עבודתנו בחג הפסח.

יהי רצון שנזכה להגיע לפסח עם הדעת הנכונה, ואז הדבר יכה בנו שורשים, עד שיביאנו לשינוי פנימי. ובזה נזכה שהשינוי הפנימי יגדל בהדרגה עד שיצא מן הכח אל הפועל, ויבוא לידי גילוי כבוד שמים על ידי עבודתנו.

תכלית המכות – להבדיל בין האמת ובין השקר

אצבע אלהים היא

המשגיח ר' ירוחם בספרו דעת תורה (וארא ח, ה-ו) מחדש יסוד נפלא בענין שלשת המופתים הראשונים שעשה משה לפני פרעה, דהיינו הפיכת המטה לנחש, מכת דם, ומכת צפרדע:

וזו ההוראה היתה כבר באמת ההוראה השלישית, מן המופת הראשון בהתהפכות המטה לנחש, וכן בהתהפכות המים לדם, וכן בזו המכה של שרוץ היאור צפרדעים. שלשת הדברים אשר היה בהם לחרטומים כח ויד לעשות כמותם. הנה כולם באו ביחוד ליתן לפרעה בחינות שונות להבחין בין פועל אלהי לבין פועל המכשפים, להבחין ולידע שאף על פי שגם להם יד במעשים, אבל אין דמיון להם למעשה אלהינו. וכו'. האומנם כי גם לבשר ודם ניתנו כחות, וגם כחות גדולים, גם בשר ודם צר צורות, אבל בא וראה מה רבים החילוקים שביניהם, חילוק בין מציאות באמת לבין מציאות דמיוני בעלמא. וכו' האחד הוא חי ואמת, והשני כולו תוהו הוא. וכבר הרבו המפרשים לדבר בפרטי החילוקים שבין משה ואהרן למעשה החרטומים וכו'.

והיינו, שבאמת כל המופתים הללו היה ניכר שהם מכח אלהי ולא מכוחו של כישוף, אבל עד מכת כינים היו יכולים להכחיש את החילוקים, ולכך לא אמרו החרטומים רק במכת כינים (ח, טו) אֶצְבַּע אֱלֹהִים הִיא. שאז כבר הוכרחו להכיר במציאות ה' ויכולתו, כאשר הם לא הצליחו לעשות אפילו בדמיון לה. אמנם לא השכיל פרעה לראות